

Kommet i ulykke? Eller i lykkelige omstændigheder?

Opråb fra Dansk Kvindesamfund i midten af 1920'erne:

”Blandt de mange alvorlige spørgsmål, som synden og nøden i det moderne samfund stiller os overfor, er også følgende: Hvad kan vi gøre for at hjælpe de mange ugifte og ubemidlede kvinder, som ved egen letsindighed og mænds mangel på ansvarsfølelse skal være mødre og står ene og hjælpeløse i deres nød?”

Fru Marie Nielsen f. Dissing, gift med isenkræmmer Aage Nielsen i Otterup, var et aktivt medlem af Dansk Kvindesamfund, og da svaret på opråbet var, at man måtte oprette et hjem til ulykkelige kvinder, havde Marie Nielsen et stort ord at sige, da valget faldt på Nislevgård som det ideelle sted til et:

Spædbørns- og Mødrehjem

Fru Marie Nielsen, stifter af og formand for hjemmet, kunne den 18. juni 1926 underskrive formålsparagraffen:

”... at beskytte og værne ulykkeligt stillede, enlige mødres børn fra det første livstegn efter fødslen så længe omstændighederne taler derfor og foreningens evner strække, fortrinsvis i det første leveår.

... at tage sig af den unge, ventende kvinde i de sidste måneder før fødslen.

... at beskytte og værne hende, så det barn, hun skal føde, kan komme sundt og levedygtigt til verden.”

Spædbørns- og Mødrehjemmet Nislevgård eksisterede fra 1926 og et kvart århundrede frem. Som det klart fremgik

af formålsparagraffen, var det et hjem for unge piger, som var kommet i ulykke. Alligevel var det med sorg, når mødrene måtte bortadoptere deres børn. Disse børn blev døbt i Otterup Kirke, ikke under den almindelige søndagsgudstjeneste, men efter gudstjenesten eller på en hverdag... der var jo dog tale om uægte børn.

Fra 1950 var der børnehjem under særforsoegen på Nislevgård.

Skyttehuset

De første kvinder, som rykkede inde på Nislevgård, fødte i Villa Nova i Otterup, men i 1927 begyndte man at indrette det såkaldte skyttehus til fødehjem. Her er kommet mange børn til verden, født af unge kvinder både fra Nislevgård og Østruplund, som også var omdannet til institution. Desuden var der en såkaldt **Fruerstue**, og her fødte gifte kvinder fra Otterup og omegn. Hvor er lykke dog et underligt begreb – her var kvinderne ikke kommet i ulykke, tværtimod var der nu tale om særdeles lykkelige omstændigheder.

Anna Donbæk på Fruerstuen med datteren Elise, 1955.

Ro, Renlighed og Regelmæssighed

Barneplejerske på Nislevgård

Irma blev uddannet som barneplejerske på Nislevgård i 1949. I den anledning blev hun og de andre barneplejersker fotograferet, Irma står bagest th.

Her fortæller Irma om at være barneplejerske på Nislevgård. Irma, som dengang hed "Hansen", kom lige fra afgangsklassen på Otterup Realskole til den ret krævende et-årige uddannelse som barneplejerske på Nislevgård. Egentlig skulle man være 18 år. Men fru "Født", som ikke kun var Irmas lærer på realskolen, men også formand for Spædbørns- og Mødrehjemmet Nislevgård, sagde god for Irma, så hun begyndte lige efter skolen, selvfølgelig først som ulønnet medhjælp, indtil hun var gammel nok.

På tur i byen med de små. Irma trækker vognen.

Ro, Renlighed og Regelmæssighed var noget man tog meget højtideligt. De tre R'er var alfa og omega. Engang sagde Irmas svigerinde til hende: "Jeg kender ingen, der vasker hænder som dig, Irma..." Men sådan lærte vi det på Nislevgård. Vi måtte aldrig tage på et barn uden først at vaske hænder.

Der var en 30-35 børn på Nislevgård i alderen indtil 2 år. Længere måtte de ikke være der. Enkelte børn var ældre, man fraveg reglen, hvis det drejede sig om søskende. Hver af os barneplejersker havde som regel syv børn at tage sig af. Vi havde på skift en ugentlig fridag, og ligeledes på skift havde vi nattevagten, så der var nok at tage sig af for de tilbageværende hænder. Nu var vi ikke alle sammen nybegyndere i faget, idet man startede forskudt på uddannelsen, men derfor var der alligevel rigeligt at se til for alle. Det kunne godt være lidt hårdt for mig, der kom lige fra skolen.

En typisk arbejdsdag

Vi begyndte kl. 7 om morgenen. Inden vi mødte, skulle vores værelse være gjort pænt i orden, sengene skulle være redte osv. Vi startede med at tage børnene op og give dem mad, sutteflasker til de mindste og havregrød til de ældste, en gang ugentlig fik de øllebrød. Derefter blev de små skiftet, og de store kom på potte.

En gang om ugen blev børnene vejret, fik klippet negle ol. og kom i bad. Det lyder ikke af så meget med et bad om ugen, men det var et stort arbejde. Det varme vand skulle hentes i vaskehuset, to elever kunne sammen hente en junge, som blev båret op i stueetagen, hvor vandet så blev

tempereret med koldt vand, det havde vi dog. Til daglig blev børnene ”kun” vasket i vaskefade. Hvert barn havde to fade, et almindeligt vaskefad samt et halefad. Derefter var der lidt tid inden middag. Potterne skulle vaskes af i lysolvand (hver gang en potte havde været i brug), og skyllerummet skulle rengøres. En gang om ugen skulle der skiftes sengetøj, og senge, døre mv. blev vasket af i petroleumsvand, som ikke var så hårdt ved malingen. Så her inden middag var der tid til fri leg med børnene. I legestuen var der én stor kravlegård, men ikke ret meget legetøj. Jeg legede sanglege med børnene. Tørnerose f.eks. Det var de egentlig for små til, men de var glade for at gå rundt i kreds og ”syng”. De små kappedes om at holde mig i hånden – de havde et meget stort kontaktbehov.

Det blev tiden at lave middagsmad til børnene: Vælling, kærnemælkssuppe og kartoffelmos, evt. med gulerødder, var fast kost. En gang hver uge var der frikadeller, og en anden fast ugedag var der fisk. De mindste fik flaske og lidt frugt.

Efter maden skulle børnene skiftes, på potte mv. og endelig kom børnene hen at sove. De sov året rundt til middag udenfor under et halvtag. Her sov de i nogle krybber, hvori der kun lå en madras, ingen dyner, men det var heller ikke nødvendigt, for børnene blev svøbt, dvs. at de nærmest blev til en ”pakke” – pakket ind i et tæppe hæftet sammen med sikkerhedsnåle, så de ikke kunne få armene op og fryse.

Bleer til tørre i haven.

Eleverne havde fri to timer midt på dagen, det var måske nu, mens børnene sov. Ellers var der også eftermiddagsarbejdet. Af og til lagde vi bleer sammen, det skulle mødrene ellers gøre, men de kunne ikke altid nå det. Eller vi syede sokker sammen parvis inden hver vask. Ismanden kom om eftermiddagen med is til køleboksen, hvor sutteflaskerne stod. Vi lavede sutteflasker og smurte snitter til om aftenen. Det lille køkken i kælderen skulle gøres rent.

Vi barneplejersker lavede kun mad til børnene. Økonomaen, bistået af mødrene, stod for al madlavning til de voksne. Mødrene hjalp i øvrigt til overalt. Dels passede de deres egne børn, og skønt de børn ofte var født uønskede og i utide, var mødrene meget glade for dem. Dels stod de for al vask, de arbejdede i systuen, og de var med i køkkenhaven.

En af de små gjort klar til middagsøvnen. Bemærk hvor effektivt barnet er svøbt. Barneplejersken er Doris Krag, som blev udlært på Nislevgård i 1941. Senere kom Doris tilbage som assistent, dvs. som forstanderinde frk. Glumsøs nærmeste medarbejder. Ordensreglementet var strengt, fortæller Doris, engang kom Irma for sent hjem! Jeg måtte give hende en god overhaling, for man skulle stille på Nislevgård senest kl. 22, når man havde fået lov at gå ud. Den overhaling har Irma og jeg grint af mange gange!

Mødrene kaldte man altid ved fornavn. Eleverne tiltalte man ”frøken”.

Efter middagsøvnen tog vi igen børnene op. Der var skiftningen, de store der skulle på potte, og så var der igen leg med børnene, eller måske gik vi en tur med dem. Om aftenen gentog vi det hele og lagde til sidst børnene i seng. Kl. 18 havde vi fri, en enkelt havde opsyn til kl. 19. Eleverne havde på skift nattevagt. Vi var inde i en 14-dages turnus, og det var såmænd strenge nok. Vi havde vagt fra kl. 19 til kl. 7. Der var forskelligt arbejde, der skulle gøres hver nat. En nat pudsede jeg f.eks. alle børnenes sko. En anden nat skurede jeg børnenes vaskefade. Ellers var der det faste natarbejde såsom at skrabe kartofler. Rense og koge sutteflasker. Koge sutterne. Holde ild på komfuret i køkkenet, hvor flaskerne skulle varmes om morgenen. Koge havregrød. Hvis nogen havde født, skulle remedierne steriliseres, dvs. bulderkoge på komfuret i 20 minutter. På faste tidspunkter skulle børnene have flaske og skiftes, kl. 4 f.eks. En time efter skulle vi begynde på de lidt større børn, de skulle have havregrød og på potte. Kl. 6 skulle nattevagten kalde på de andre elever, på mødrene, på assistenten,

økonomaen og forstanderinden, som der også skulle aflægges rapport til.

I Skyttehuset fødte ikke kun mødre, som opholdt sig på Nislevgård. Også omegnens fruer fødte på stedet. Det var frivilligt, om eleverne ville være med ved fødslerne. Irma ville gerne – og hun var vist den eneste, som ikke besvimele første gang, hun overværede en fødsel. De unge ugifte mødre blev ikke altid behandlet så godt som fruene. Engang lå en af de unge og ugifte mødre og havde ondt under fødslen – ja, blev der sagt, det kan jo ikke være lige så godt, som da det kom ind! En anden ung pige lå engang en hel uge med veer, jeg tænkte ofte siden på, om der skete noget med barnet – en frue ville være kommet på hospitalet.

Tumlinger på havetrappen på Nislevgård.

Selve uddannelsen som barnepleger skulle jo passes. Ca. 3 måneder gik jeg på skole om aftenen. Det foregik i Odense, og vi lærte teoretisk barnepleje, anatomi, børnepsykologi og om beskæftigelse af børn. Der var en del lektier. Uddannelsen tog et år. De første 3 måneder var man der uden løn, men fik jo kost, vask og logi. Så kom 3 måneder med 30 kr. om måneden og endelig 6 måneder med en løn på 50 kr. månedlig.

Der fandtes også en tre-årig uddannelse som barneplejerske, så måtte man lidt mere med børn end vi på den et-årige.

Vi elever måtte ikke forlade Nislevgård uden tilladelse, og selv om vi fik den, skulle vi være hjemme kl. 22. Vi havde tid til sjov om aftenen, vi lavede sketch for hinanden, og vi sang meget sammen efter højskolesangbogen.

Højtider

Højtiderne på Nislevgård var festlige. Til fastelavn var der udklædning. Til påske blev der kogt masser af æg, blødkogte. Der blev kogt en hel gryde røde æg, en gryde grønne æg osv. Æggene blev vist farvet med silkepapir. Husmand Chr. Jepsen og hans kone, der boede ved Nislevgård, blev altid inviteret. Vi havde en specielt påskeleg, vi sad i en rundkreds, og så måtte man knække ægget på sin sidemand's pande. Engang slog frk. Glumsø et æg ud på Chr. Jepsens pande, ægget var alt for blødkogt, så det løb ned over ham.

De unge mødre arbejder i køkkenhaven. Mødrene passede kun deres børn den allerførste tid. Derefter tog barneplejerskerne over. Mødrene var imens travlt beskæftiget i køkkenet, i køkkenhaven eller med den altid nærværende blevask.

Julen 1948, som jeg oplevede på Nislevgård, glemmer jeg aldrig. Det var så hyggeligt. Vi havde et meget stort juletræ. Der blev lavet en grød af groft salt og gips, og så stod vi op på en stige og hældte det ud over træet. Det lignede sne. Det var flot. Juleaften havde alle børnene røde nissehuer på. Vi elever havde skillinget sammen til en gave til børnene. De fik alle det samme, en rød brandbil, så kunne ingen blive misundelige på hinanden.

Ingen narresutter

En ting, jeg kan huske fra Nislevgård, er, at narresutter slet ikke brugtes. Der var heller ikke behov for det. Børnene var søde og nemme. Det skete, at et barn fra omegnen måtte opholde sig et stykke tid på Nislevgård. Disse børn udefra var ”besværlige”. De græd hele tiden. De var vant til at være mere i hænder end vores børn. Vi kunne ikke give hvert barn så megen omsorg, som i et privat hjem. Der var ikke tid til det.

”Flere år efter, da jeg var blevet gift med Helmer, og vi boede i Klintebjerg, løb der en dag to børn forbi vores vinduer. De virkede bekendte. Det var Lone og John, som jeg havde passet på Nislevgård. Nu var de kommet på Klintebjerg Børnehjem. De besøgte mig tit, og de elskede at høre mig fortælle om dengang, de var små – det var der jo ingen andre end mig, der kunne!”

Irma Christiansen

Fortalt af Irma Christiansen i juni 1996 til bladet ”Lokalhistorisk Arkiv for Otterup Kommune” nr. 44, sommer 1996. Margit Egdal har nedskrevet og sammenfattet beretningen. Digitaliseret af samme til Nordfynsk.dk 1.1.2020.

